

JUSTIITSMINISTEERIUM

Siseministeerium
info@siseministeerium.ee

Teie 27.03.2024

Meie 23.04.2024

nr 1-6/2939-1, SIM/24-0310/-1K

nr 8-2/3109

Siseministri määruse "Turvategevuse eeskiri" eelnõu koostööstamine

Austatud minister

Siseministeerium on esitanud Justiitsministeeriumile koostööstamiseks siseministri määruse „Turvategevuse eeskiri“ eelnõu. Justiitsministeerium ei koostööstasta eelnõu.

I. Sisuline märkus TurvaTS kohta

1. Kõnealuse määruse eelnõu kehtestamise aluseks on 01.07.2024 (RT I, 06.07.2023, 103) jõustuva turvategevuse seaduse (TurvaTS) § 4 lõige 3. Märgime, et TurvaTS eelnõu koostööstastime 14.02.2022. a üksnes põhimõtteliste ja sisulise märkustega arvestamisel, 2016. a jätsime eelnõule eelnenud väljatöötamiskavatsuse koostööstastamata.

Riigikogu menetlusse on 10.04.2024 võetud turvategevuse seaduse muutmise seaduse eelnõu¹, mille on algatanud Riigikogu õiguskomisjon koostööstas Siseministeeriumi korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonnaga. Seetööstu palume TurvaTS puudutavate andmekaitseõiguse märkuste osas täiendada ka Riigikogu menetluses olevat eelnõu. Sellisel juhul langeks ära ka käesolevas koostööstastuskirjas märgitud koostööstastamata jätmise põhjused.

Eeltoodust tulenevalt esitame tähelepanekuid ka TurvaTS asjassepuutuva regulatsiooni kohta:

TurvaTS § 15 peakirja kohaselt sätestatakse nõuded turvateenistujale, säte ise aga reguleerib muu hulgas ka isikuandmete töötlemist. Nõuded turvateenistujale ja isikuandmete töötlemist puudutavad normid peaksid olema eraldi paragrahvides. Lisaks peaks olema TurvaTS-s reguleeritud, mis andmeid ja millisel eesmärgil isikutoimikus töödeldakse ning kui kaua neid säilitatakse.

Lisaks ei ole arusaadav, milliste dokumentide alusel kontrollitakse isiku nõuetele vastavust, nt TurvaTS § 15 lõike 1 punktis 4 sätestatud isikuomaduste ja eluviiside osas. Juhime tähelepanu, et TurvaTS § 15 lõige 8 kohustab isikut turvaettevõtja nõudmisel esitama nõuetele vastavust kinnitavat dokumenti. Tekib küsimus, millise dokumendi alusel tõendab turvateenistujaks saada sooviv isik, et tema isikuomadused, kõlblus ja eluviis vastavad nõuetele.

TurvaTS § 4 lõike 3 alusel kehtestatakse määrusega nõuded kutsesobivuseks, sh tervisenõuded, tervisetöendi andmekoosseis, turvategevuse dokumendid jms. Juhime tähelepanu, et tervisetöendi andmekoosseis määratleb ära, millises ulatuses isikuandmeid töötlemata hakatakse. Isikuandmete töötlemisel on tegemist isikute põhiõiguste riivega ning õiguslik alus andmetööstluseks peab tulema seadusest. Kui ka turvategevuse dokumendid (määruse eelnõu § 19) sisaldavad isikuandmeid, siis ka nende andmete säilitustähtajad tuleb sätestada seaduses. Selgitame, et igasugune isikuandmete töötlemine riivab PS §-s 26 sätestatud õigust eraelu

¹ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/14f6e8f8-bd69-4439-a04a-175226f2df67/turvategevuse-seaduse-muutmise-seaduse-eelnou-413-se>

puutumatusel. PS § 11 kohaselt tohib õigusi ja vabadusi piirata ainult kooskõlas põhiseadusega. See tähendab, et niisugune piirang peab olema kooskõlas ka PS § 3 esimese lausega, mille kohaselt teostatakse riigivõimu üksnes põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel. Sättes väljendatud üldise seadusereservatsiooni põhimõtte järgi peab põhiõigusi puudutavates küsimustes kõik olulised otsused langetama seadusandja. See asjaolu, kui kaua on lubatud isikuandmeid säilitada, on üks olulisemaid küsimusi ja peab kindlasti olema seadusandja määrata.

Viimasena märgime, et volitusnormi sõnastus ei võimalda isikutoimikuga seotud regulatsiooni kehtestada. TurvaTS § 4 lõike 3 punktis 4 nimetatud turvadokumendid ei ava, kas turvadokumendid sisaldavad isikuandmeid ja kui sisaldavad, siis milliseid.

Eelpooltoodust tulenevalt märgime, et selles osas ei ole TurvaTS andmekaitseõigusega kooskõlas ja vajab seetõttu täpsustamist.

II. Sisulised märkused määruse eelnõu kohta

2. **Eelnõu § 5 lõike 3** kohaselt võetakse turvauditi aruande koostamisel arvesse turvategevuse eeskirja ja teiste õigusaktide nõudeid.

Juhime tähelepanu, et tegemist on väga laia ja ebamäärase sõnastusega – normist peab selguma, mis need teised õigusaktid on – kas need on seadused, määrused, EL õigusaktid. Palume eelnõu ja seletuskirja täiendada.

3. TurvaTS § 4 lõike 3 punkti 4 kohaselt sätestatakse turvategevuse eeskirjas nõuded turvateenistuja kehalisele ettevalmistusele, **määruse eelnõu § 9** kohaselt volitatakse nõuete kehtestamine edasi turvaettevõtjale. Märgime, et see edasivolitus läheb kaugemale seadusandja tahtest ning vastavad nõuded tuleb ette näha määruse eelnõus. Palume määruse eelnõu täpsustada.

4. **Eelnõu § 10** sätestab turvateenistuja üldised tervisenõuded, kuid normist ei nähtu, kas ja millised andmed nendele nõuetele vastavuse kohta säilitatakse ka isikutoimikus ning kas toimik sisaldab ka andmeid inimese tervisehäirete kohta või üksnes tervisetõendit.

Kui töödeldakse ka eespool nimetatud andmeid, tuleb ka see andmetöötlus sätestada TurvaTS-s.

5. **Eelnõu § 10 lõige 1** sätestab, et turvateenistuja peab olema füüsiliselt ja psüühiliselt võimeline täitma turvateenistuja tööülesandeid ning tal ei tohi olla tervisehäiret, mis võib seada ohtu tema enda või teise isiku elu või tervise. Normi teine pool ehk tervisehäiret puudutav peaks ka olema seotud turvateenistuja tööülesannete teostamisega. Palume eelnõu muuta.

6. **Eelnõu § 12** regulatsiooni tuleb täpsustada, et sisu oleks kooskõlas pealkirjaga – nimelt on pealkirjas märgitud „turvateenistuja tervisekontrolli tegija“, seetõttu peab ka norm sätestama, kes on tervisekontrolli tegija. Palume eelnõu täpsustada.

7. **Eelnõu § 14 lõike 3** kohaselt isik täidab ja kinnitab oma allkirjaga tervisekontrolli kaardi. Määruse eelnõu lisas 3 kehtestatud tervisekontrolli kaardil on tekst: „Kinnitan andmete õigsust ja luban esitada teabe saamiseks kõigi tervisehäirete kohta päringuid tervise infosüsteemi või raviarstidele.“

Juhime tähelepanu, et sellisel juhul annab isik tervisekontrolli läbiviijale nõusoleku tema terviseandmete töötlemiseks. Lisast 3 ei nähtu, et see oleks vabatahtlik väli. Isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt peab nõusolek vastama ka tingimusele, et see on antud vabatahtlikult (IKÜM art 7). Praegusel juhul ei ole aga isikul võimalik sellisest andmetöötlusest loobuda ja tegemist ei ole IKÜM-iga kooskõlas oleva nõusolekuga. Veel enam tervisekontrolli läbiviija on tervisehoiuteenuse osutaja, kellel juba täna on tervise infosüsteemis juurdepääs isiku terviseandmetele tervisehoiuteenuse osutamiseks (TTKS § 59³ lg 2).

Seega on nõusoleku küsimine ankeedis ülemäärane ning piirduma peaks üksnes kinnitusega, et ankeedis olevad andmed on õiged.

8. **Eelnõu § 14 lõikes 5** tuleb täpsustada, mis ajal tehtud protseduure ja uuringuid võib tervisekontrolli tegemisel arvestada. Määruse eelnõu § 14 lõikes 5 märgitud termin „hiljuti“ ei ole selge ja seetõttu tuleb eelnõu täpsustada.

9. **Eelnõu § 17 lõike 3** kohaselt ei tohi turvateenistuja vormiriietus eksitavalt sarnaneda teise turvaettevõtja või siseturvakorraldaja turvateenistujaga, kaitseväelase ja Kaitseliidu liikme ning riigi või kohaliku omavalitsuse ametiasutuse ametnikuga.

Kuivõrd tegemist on ebaõnnestunud sõnastusega, siis palume eelnõu parandada. Silmas on ilmselt peetud seda, et vormiriietus ei tohi sarnaneda nt kohaliku omavalitsuse ametiasutuse korrakaitse valdkonna ametniku vormiriietusega (mitte, et vormiriietus ei tohi sarnaneda ametnikuga).

10. **Eelnõu § 20** sätestab turvateenistuja isikutoimiku, kuid ei ole välja toodud, milliseid isikuandmeid toimik sisaldab. Kuivõrd volitusnormi sõnastus ei võimalda isikutoimikuga seotud regulatsiooni kehtestamist, siis tuleb isikutoimikut reguleerivad normid eelnõust välja jätta.

11. **Eelnõu § 23 punkti 4** kohaselt sisaldab turvaobjekti tehnilise vahendi salvestise töötlemisel tuvastatud süüteo tunnustega teo asjaolude tuvastamise akt süüteo kahtlustatava kirjeldust.

Selgitame, et süütegu on tulenevalt KarS § 3 lõikest 2 väärtegu või kuritegu. Kahtlustatav on olemas vaid kriminaalmenetluses ehk kuritegude puhul. Seega ei saa määruse sõnastuses kasutada terminit „kahtlustatav“, vaid kasutama peaks nt „süüteotunnustega teo toimepannud isiku kirjeldus“. Eelnõu § 23 punktis 3 märgitakse „süüteo tunnustega teo kirjeldus“, eelnõu § 26 punktis 2 on märgitud „isiku kinnipidamise protokoll“. Palume eelnõus terminikasutust ühtlustada.

12. Kokkuvõttes märgime, et Justiitsministeerium ei saa kooskõlastada kõnealust määruse eelnõu enne, kui TurvaTS-s on tehtud järgmised täiendused:

- TurvaTS-i volitusnormist peab nähtuma ka alus isikutoimiku regulatsiooni määrusega kehtestamiseks;
- TurvaTS-s tuleb sätestada turvateenistuja isikutoimikus töödeldavate andmete koosseis, sh ka töödeldavad terviseandmed, kui neid seal töödeldakse;
- TurvaTS peab sätestama, millistest andmetest isikutoimik koosneb ja kui kaua toimikut säilitatakse;
- TurvaTS-i tuleb muuta ka teistest käesoleva kooskõlastuskirja punktis 1 märgitud märkustest tulenevalt.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Madis Timpson
Minister

Kärt Voor 5868 0033, Kart.Voor@just.ee
Kristel Niidas
Kristi Kool
Einar Hillep